

LEFFLER

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. lapkričio 8 d.*

Byloje C-443/03

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai) 2003 m. spalio 17 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. spalio 20 d., pagal EB 68 ir EB 234 straipsnius pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje tarp

Götz Leffler

prieš

Berlin Chemie AG,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas (pranešėjas) ir teisėjai J. Malenovský, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet ir M. Ilešič,

* Proceso kalba: olandų.

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. balandžio 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- G. Leffler, atstovaujamo advokatų D. Rijpma ir R. Bakels,
- *Berlin Chemie AG*, atstovaujamos advokatų A. Hagedorn, B. Gabriel ir J. I. van Vlijmen,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster ir C. M. Wissels,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir A. Bodard-Hermant,
- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fernandes ir M. Fernandes,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos T. Pynnä,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud-Joët ir R. Troosters,

susipažinęs su 2005 m. birželio 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (OL L 160, p. 37, toliau – reglamentas) 8 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas byloje tarp G. Leffler, turinčio nuolatinę gyvenamąją vietą Nyderlanduose, ir Vokietijoje įsteigtos bendrovės *Berlin Chemie AG* (toliau – *Berlin Chemie*) dėl šios bendrovės prašymu G. Leffler turtui uždėto arešto panaikinimo.

Teisinis pagrindas

- 3 Reglamento tikslas – pagerinti ir paspartinti teismines procedūras įtvirtinant tiesioginio teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimo principą.

- 4 Prieš reglamento įsigaliojimą dauguma valstybių narių buvo įsipareigojusios pagal 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvenciją dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose įteikimo užsienyje, kuri nustato administracinį bendradarbiavimo mechanizmą, leidžiantį įteikti dokumentą per centrinę įstaigą. Be to, 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistos 1978 m. spalio 9 d. Konvencija dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės prisijungimo (OL L 304, p. 1, pakeistas tekstas – p. 77), 1982 m. spalio 25 d. Konvencija dėl Graikijos Respublikos prisijungimo (OL L 388, p. 1), 1989 m. gegužės 26 d. Konvencija dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos prisijungimo (OL L 285, p. 1) ir 1996 m. lapkričio 29 d. Konvencija dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės prisijungimo (OL 1997, C 15, p. 1, toliau – Briuselio konvencija), protokolo IV straipsnis numatė labiau tiesioginio įteikimo galimybę. Šio protokolo IV straipsnio antroji pastraipa suformuluota taip:

„Jeigu valstybė, kurioje dokumentai turi būti įteikti, Europos Bendrijų Tarybos Generaliniam Sekretoriui adresuotu pareiškimu neprieštarauja, valstybės, kurioje dokumentas buvo parengtas, pareigūnai tokius dokumentus taip pat gali tiesiogiai siųsti atitinkamiems valstybės, kurioje galima rasti adresatą, pareigūnams. Šiuo atveju valstybės, kurioje dokumentas buvo parengtas, pareigūnas siunčia dokumento kopiją valstybės, į kurią kreipiamasi, pareigūnui, turinčiam įgaliojimus persiųsti dokumentą adresatui. Dokumentas siunčiamas valstybės, į kurią kreipiamasi, įstatymų nustatyta tvarka. Siuntimas įforminamas pažyma, kuri tiesiai siunčiama dokumentą parengusios valstybės pareigūnui.“

- 5 1993 m. spalio 29 d. ir 30 d. susitikime Teisingumo ministrų taryba suteikė įgaliojimus darbo grupei „Dokumentų įteikimo supaprastinimo grupė“ parengti teisės aktą, supaprastinantį ir paspartinantį dokumentų įteikimą valstybėse narėse. Šis darbas užbaigtas ES sutarties K.3 straipsnio (ES sutarties K–K.9 straipsniai buvo pakeisti ES 29–42 straipsniais) pagrindu parengus Konvenciją dėl teisminių ir

neteisminių dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose įteikimo Europos Sąjungos valstybėse narėse (toliau — Konvencija). Ši konvencija buvo priimta 1997 m. gegužės 26 d. Europos Sąjungos Tarybos dokumentu (OL C 261, p. 1; konvencijos tekstas – p. 2; Protokolas dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti konvenciją – p. 17).

- 6 Konvencija nėra įsigaliojusi. Kadangi jos tekstas turėjo poveikį reglamento tekstui, jį aiškinant buvo pasiremta konvencijos aiškinamąja ataskaita (OL C 261, 1997, p. 26).

- 7 Po Amsterdamo sutarties įsigaliojimo, 1999 m. gegužės 26 d., Komisija pateikė pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (OL C 247 E, p. 11).

- 8 Šį dokumentą pateikus Europos Parlamentui, šis pasiūlė priimti jį reglamento forma. Šiuo atžvilgiu Parlamento pranešime (1999 m. lapkričio 11 d. A5-0060/1999 galutinis) nurodoma:

„Reglamento, skirtingai nuo direktyvos, pranašumas yra tas, kad užtikrinamas greitas, aiškus ir vienodas Bendrijos teksto įgyvendinimas, atitinkantis siekiamą tikslą. Be to, šios formos instrumentai buvo panaudoti kitų šiuo metu nagrinėjamų konvencijų įtraukimui į Bendrijos reglamentaviną“.

9 Reglamento antra konstatuojamoji dalis nustato:

„Kad vidaus rinka tinkamai veikty, būtina pagerinti ir paspartinti teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ar komercinėse bylose įteikimą tarp valstybių narių.“

10 Septinta–dešimta konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„7) Greitam dokumentų perdavimui užtikrinti gali būti naudojamos visos atitinkamos priemonės, jeigu laikomasi tam tikrų sąlygų, reikalaujančių, kad gautas dokumentas būtų įskaitomas ir patikimas. Perdavimo saugumui užtikrinti reikia, kad dokumentas būtų siunčiamas kartu su iš anksto atspausdinta forma, užpildyta vietos, kurioje jis turi būti įteiktas, kalba ar kita atitinkamai valstybei narei priimtina kalba.

8) Kad būtų užtikrintas veiksmingas šio reglamento įgyvendinimas, įteikiamus dokumentus priimti atsisakoma tik išimtiniais atvejais.

9) Greitam perdavimui užtikrinti dokumentai turi būti įteikti per kelias dienas nuo dokumento gavimo. Tačiau jei dokumentas neįteikiamas praėjus vienam mėnesiui, gaunančioji agentūra turėtų apie tai pranešti perduodančiajai agentūrai. Pasibaigus šiam laikotarpiui, prašymas neturėtų būti grąžinamas perduodančiajai agentūrai, jeigu aišku, kad dokumentai gali būti įteikti per protingą laikotarpį.

10) Adresato interesams apsaugoti, dokumentai turi būti parengti įteikimo vietos valstybine kalba ar viena iš jos valstybinių kalbų, ar kita adresatui suprantama kilmės valstybės narės kalba.“

11 Reglamento 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Teisminiai dokumentai tiesiogiai ir kuo greičiau perduodami tarp agentūrų, paskirtų pagal šio reglamento 2 straipsnį.“

12 Reglamento 5 straipsnyje nurodyta:

„Dokumentų vertimas

1. Perduodančioji agentūra, kuriai paraiškos davėjas pateikia dokumentą perdavimui, informuoja pareiškėją apie tai, kad adresatas gali atsakyti tokį dokumentą priimti, jeigu jis yra parengtas kita kalba nei viena iš 8 straipsnyje nurodytų kalbų.

2. Paraiškos davėjas padengia visas vertimo išlaidas prieš dokumento perdavimą, nepažeisdamas bet kokio galimo vėliau teismo ar kompetentingos institucijos priimto sprendimo dėl minėtų išlaidų atlyginimo.“

13 Reglamento 7 straipsnis suformuluotas taip:

„Dokumentų įteikimas

1. Gaunančioji agentūra pati įteikia dokumentą arba paveda kitiems jį įteikti pagal valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisę arba perduodančiosios agentūros reikalaujama konkrečia forma, jeigu toks būdas neprieštarauja minėtos valstybės narės teisei.

2. Visi reikalaujami dokumento įteikimo etapai turi būti atlikti kuo greičiau. Bet kuriuo atveju, jeigu dokumento nebuvo galima įteikti per vieną mėnesį nuo jo gavimo, gaunančioji agentūra informuoja perduodančiąją agentūrą pateikdama jai priede nurodytos tipinės formos pažymėjimą, kuris parengiamas laikantis 10 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąlygų. Minėtas laikotarpis skaičiuojamas pagal valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisę.“

14 Minėto reglamento 8 straipsnis nustato:

„Atsisakymas priimti dokumentą

1. Gaunančioji agentūra informuoja adresatą apie tai, kad ji gali atsisakyti priimti perdavimui dokumentą, jeigu jis parengtas kita kalba nei bet kuri iš toliau nurodytų kalbų:

a) valstybės narės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba, arba jeigu toje valstybėje narėje yra kelios valstybinės kalbos, tos vietos, kurioje turi būti įteiktas dokumentas, valstybine kalba ar viena iš jos valstybinių kalbų;

arba

b) adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba.

2. Jeigu gaunančiajai agentūrai pranešama apie adresato atsisakymą priimti dokumentą, kaip nurodoma šio straipsnio 1 dalyje, ji nedelsdama informuoja perduodančiąją agentūrą, pateikdama 10 straipsnyje nurodytą pažymėjimą, ir grąžina prašymą bei dokumentus, kurių vertimo reikalaujama.“

15 To paties reglamento 9 straipsnyje teigiama:

„Įteikimo data

1. Nepažeidžiant 8 straipsnio, 7 straipsnyje nurodyto dokumento įteikimo data yra data, kurią dokumentas įteikiamas pagal valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisę.

2. Jeigu bylos, kuri turi būti iškelta arba dar nebaigta nagrinėti kilmės valstybėje narėje, dokumentas turi būti įteiktas per konkretų laikotarpį, data, kurios turi laikytis paraiškos davėjas, nustatoma pagal šios valstybės narės teisę.

3. Valstybė narė dėl tinkamų priežasčių šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų gali netaikyti pereinamuoju penkerių metų laikotarpiu.

Valstybė narė pereinamąjį laikotarpį gali pratęsti kas penkerius metus dėl priežasčių, susijusių su jos teisine sistema. Minėta valstybė narė praneša Komisijai apie tokio nesilaikymo turinį ir aplinkybes.“ (Pataisytas vertimas)

16 Reglamento 19 straipsnyje nurodyta:

„Atsakovo neatvykimas į teismą

1. Jeigu pagal šio reglamento nuostatas kita valstybė narė turėjo gauti perdavimui šaukimą į teismą ar kitą lygiavertį dokumentą, ir atsakovas neatvyksta, teismas sprendimo nepriima, kol nustato, kad:

- a) dokumentas buvo įteiktas valstybės narės, į kurią kreipiamasi dėl dokumentų įteikimo vietinėse bylose jos teritorijoje esantiems asmenims, vidaus teisėje numatyta tvarka; arba
- b) dokumentas buvo faktiškai pristatytas atsakovui arba į jo gyvenamąją vietą kitu šiame reglamente numatytu būdu,

ir kad bet kuriuo iš šių atvejų įteikimas ar pristatymas buvo atliktas laiku, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasirengti gynybai.

<...>“

- 17 Reglamentas numato prie jo pridedamų įvairių tipų formų naudojimą. Viena iš šių formų, nustatyta pagal reglamento 10 straipsnį, yra pavadinta „Pažymėjimas, patvirtinantis dokumentų įteikimą arba neįteikimą“. Šios formos 14 punkte numatyta vieta paminėjimui, jei adresatas atsisakė priimti dokumentą dėl kalbos, kuria jis parengtas. Tos pačios formos 15 punkte nurodomos įvairios dokumento neįteikimo priežastys.
- 18 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1) 26 straipsnio 1–3 dalys suformuluotos taip:

„1. Jeigu atsakovui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje, byla iškeliamą kitos valstybės narės teisme ir jis neatvyksta į teismą, teismas savo iniciatyva viešai paskelbia, kad neturi jurisdikcijos, nebent jo jurisdikcija numatyta šio reglamento nuostatose.

2. Teismas sustabdo bylos procesą, kol įrodoma, kad atsakovas turėjo galimybę laiku gauti bylos iškėlimo arba lygiavertį dokumentą, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos arba kad buvo imtasi visų šiam tikslui būtinų priemonių.

3. <...> reglamento (EB) Nr. 1348/2000 <...> 19 straipsnis taikomas vietoj 2 dalies nuostatų, jeigu pagal šį reglamentą bylos iškėlimo dokumentą ar lygiavertį dokumentą viena valstybė narė turi perduoti kitai valstybei narei.“

- 19 Be to, Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą numato, kad valstybėje narėje priimtas sprendimas nepripažįstamas kitoje valstybėje narėje, „jei jis buvo priimtas atsakovui nedalyvaujant procese ir jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo arba lygiaverčio dokumento, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos, išskyrus, jei atsakovas nepradėjo proceso siekdamas apskūsti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti“.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 20 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2001 m. birželio 22 d. procesiniu dokumentu G. Leffler kreipėsi į *Rechtbank te Arnhem* pirmininką, prašydamas taikyti laikinąsias apsaugos priemones nurodant *Berlin Chemie* grąžinti sulaikytą turtą bei uždrausti šiai įmonei sulaikyti kitus daiktus. *Berlin Chemie* užginčijo šį prašymą, o 2001 m. liepos 13 d. Nutartimi *Rechtbank* pirmininkas atmetė G. Leffler prašymus.
- 21 2001 m. liepos 27 d. procesiniu dokumentu, įteiktu *Berlin Chemie* atstovo kontorai, G. Leffler pareiškė skundą *Gerechtshof te Arnhem*. *Berlin Chemie* buvo pakviesta atvykti į šio teismo posėdį 2001 m. rugpjūčio 7 dieną.
- 22 Tačiau kadangi ši byla nebuvo įtraukta į *Gerechtshof* bylų sąrašą, 2001 m. rugpjūčio 9 d. G. Leffler įteikė patikslinantį pranešimą. Pagal jį *Berlin Chemie* buvo šaukiama į teismo posėdį 2001 m. rugpjūčio 23 d., tačiau neatvyko.

- 23 *Gerechtshof* nusprendė sustabdyti G. Leffler prašymo priimti sprendimą už akių nedalyvaujant *Berlin Chemie* nagrinėjimą ir suteikti pareiškėjui progą įteikti minėtai bendrovei šaukimą į teismą pagal senosios redakcijos Nyderlandų civilinio proceso kodekso (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) 4 straipsnio 7 dalį ir reglamentą.
- 24 2001 m. rugsėjo 7 d. procesiniu dokumentu, apie kurį pranešta generalinei prokuratūrai prie *Gerechtshof, Berlin Chemie* buvo šaukiama atvykti į teismo posėdį 2001 m. spalio 9 dieną. Tačiau ši bendrovė minėtame posėdyje nepasirodė.
- 25 *Gerechtshof* vėl nusprendė sustabdyti G. Leffler prašymo priimti sprendimą už akių nagrinėjimą, šį kartą laukdamas įrodymų, patvirtinančių tinkamą pranešimo įteikimą pagal reglamento 19 straipsnį. Tam tikri dokumentai buvo pateikti 2001 m. gruodžio 4 d. teismo posėdyje.
- 26 2001 m. gruodžio 18 d. Sprendimu *Gerechtshof* atsisakė priimti sprendimą už akių nedalyvaujant *Berlin Chemie*, kaip to prašė G. Leffler, ir nusprendė nutraukti bylą.
- 27 Šio sprendimo svarbiausi punktai, nurodyti prašyme priimti prejudicinį sprendimą, yra šie:

„3.1 Iš bylos medžiagos matyti, kad *Berlin Chemie* adresuotas pranešimas įteiktas pagal Vokietijos teisę, tačiau *Berlin Chemie* atsisakė priimti dokumentus motyvuodama tuo, kad jie buvo surašyti ne vokiečių kalba.

3.2 Vokietijoje įteikiamas pranešimas nebuvo išverstas į valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybinę kalbą arba adresatui suprantamą kalbą. Todėl EB reglamento 8 straipsnio reikalavimas dėl įteikimo neįvykdytas. Taigi prašymą dėl sprendimo už akių reikia atmesti.“

28 G. Leffler pateikė kasacinį skundą dėl 2001 m. gruodžio 18 d. Sprendimo. Jis teigia, kad šio sprendimo motyvuojamosios dalies 3.2 punkte *Gerechthof* padarė teisės klaidą. Jo nuomone, minėtas teismas turėjo priimti sprendimą už akių; jis teigia, kad nepatenkinus minėto reikalavimo, ištaisydamas galimas ankstesnių procesinių dokumentų klaidas, teismas turėjo nustatyti naują teismo posėdžio datą ir šaukti *Berlin Chemie* atvykti šią dieną.

29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad reglamento 8 straipsnis nenumato atsisakymo priimti pranešimą pasekmių. Jis, be kita ko, pažymi, jog:

„<...> Gali būti, kad pranešimas turėtų būti laikomas neįteiktu, jei adresatas atsisakė priimti dokumentą remdamasis tinkamais motyvais. Vis dėlto taip pat gali būti, jog adresatui atsisakius priimti dokumentą privalu leisti ištaisyti šią situaciją gavėjui perduodant ir vertimą. Pastaruoju atveju keltinas vertimo pateikimo adresatui termino ir tvarkos klausimas. Ar vertimas adresatui siųstinas reglamente nurodytu dokumentų įteikimo būdu, ar siuntimo būdas yra laisvai pasirenkamas? Be to, svarbu žinoti, ar turint galimybę ištaisyti šią situaciją jai taikoma nacionalinė procesinė teisė.“

30 Dėl to *Hoge Raad der Nederlanden* nusprendė sustabdyti bylą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar reglamento 8 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl šia nuostata kalbai nustatytos taisyklės nesilaikymo siuntėjas turi galimybę ištaisyti šią situaciją?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, ar atsisakymas priimti dokumentą panaikina įteikimo teisinės pasekmes?

3. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas:

a) Per kokį terminą ir koku būdu vertimas turi būti įteiktas adresatui?

Ar vertimo įteikimui taikomi reglamente nustatyti reikalavimai dokumentų įteikimui, ar įteikimo būdą galima pasirinkti?

b) Ar galimybei ištaisyti šią situaciją taikoma nacionalinė proceso teisė?“

Prejudiciniai klausimai

Dėl pirmojo klausimo

- 31 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar reglamento 8 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad šis dokumentas parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, siuntėjas turi galimybę ištaisyti vertimo nebuvimą.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 32 Vokietijos ir Suomijos vyriausybės mano, kad atsisakymo priimti dokumentą pasekmės nustatytinos pagal nacionalinę teisę. Šiam teiginiui pagrįsti jos remiasi Konvencijos aiškinamosios ataskaitos 5 ir 8 straipsnių komentaru, 1990 m. liepos 3 d. Sprendime *Lancray* (C-305/88, Rink. p. I-2725, 29 punktas) Teisingumo Teismo pateikta nuoroda į nacionalinę teisę dėl galimo įteikimo trūkumų ištaisymo bei reglamento *travaux préparatoires* komentarais, iš kurių matyti, kad valstybių narių delegacijos pageidavo, jog reglamentas neturėtų poveikio nacionalinei proceso teisei. Vertimo nebuvimo ištaisyimas būtų leidžiamas arba ne atsižvelgiant į taikytinus nacionalinės teisės aktus.
- 33 Žodžiu pateiktose pastabose G. Leffler, Nyderlandų, Prancūzijos ir Portugalijos vyriausybės bei Komisija nurodė, kad atsisakymo priimti dokumentą pasekmės turi būti nustatomos nepriklausomai aiškinant reglamentą ir kad taip aiškinant turi būti

leidžiama ištaisyti vertimo nebuvimą. Jie nurodo reglamento tikslą paspartinti ir supaprastinti dokumentų įteikimo procedūras bei pabrėžia, kad neleidžiant ištaisyti vertimo nebuvimo reglamento 5 straipsnio 1 dalis praranda savo veiksmingumą, nes tokiu atveju ūkio subjektai nerizikuotų ir nuolatos verstų dokumentus. Be to, jie nurodo, kad reglamento 8 straipsnio 2 dalies sąvokos „kurių vertimo reikalaujama“ buvimo pagrindas yra galimybė ištaisyti vertimo nebuvimą bei tai, kad tam tikros ištraukos iš Konvencijos aiškinamosios ataskaitos leidžia manyti, jog tokia galimybė egzistuoja.

34 Be to, Komisija nurodo keletą įrodymų, patvirtinančių, jog vertimo nebuvimas nelaikytinas absoliučiu įteikimo negaliojimo pagrindu. Pavyzdžiui, tipinėse formose išskirti laukai, skirti nurodyti: neįteikimo priežastis (pagal reglamento 10 straipsnį nustatytos formos 15 punktas) ir atsisakymą priimti dokumentą dėl jo kalbos (tos pačios formos 14 punktas). Be to, reglamento 8 straipsnio 2 dalyje aptariamas grąžinimas tik tų dokumentų, kuriuos reikalaujama išversti, o ne visų dokumentų, kaip būtų numatyta tuo atveju, jei pranešimas neturėtų jokių pasekmių. Komisija pabrėžia, kad nėra numatyta, jog nesant vertimo įteikimas automatiškai negalioja, o negaliojimo dėl šios priežasties pripažinimas prieštarauja principui, pagal kurį negaliojimą turi numatyti teisės aktas („negaliojimas nekyla, jei jo nenumato teisės aktas“, pranc. k. „pas de nullité sans texte“). Galiausiai ji mano, kad absoliutus negaliojimas viršija tai, kas būtina adresato interesų apsaugai, o negaliojimas nekyla, jei nebuvo žalos („negaliojimas nekyla, jei nėra žalos“, pranc. k. „pas de nullité sans grief“).

35 *Berlin Chemie* teigia, kad pranešimų supaprastinimas negali sumažinti teisinio saugumo ir adresato teisių. Būtina, kad adresatas turėtų galimybę greitai suprasti, į kokio tipo procesą jis yra įtrauktas, ir tinkamai pasirengti gynybai. *Berlin Chemie* teigia, kad dokumento adresatas, abejodamas atitinkamo proceso galimu neatidėliotinumumu, pats išvers šį dokumentą iš atsargumo, todėl ji neturėtų prisiimti neišvertimo rizikos ir išlaidų. Kita vertus, siuntėjas žinojo apie riziką, susijusią su

vertimo nebuvimu, ir jis galėjo imtis priemonių jos išvengti. Galiausiai leidimas ištaisyti vertimo nebuvimą vilkintų procesą, ypač tuo atveju, kai teismas dar turėtų nustatyti, ar atsisakymas priimti neišverstą dokumentą yra pagrįstas. Tai galėtų sudaryti galimybę piktnaudžiauti.

- 36 Dėl adresato, kuris byloje yra atsakovas, interesų apsaugos G. Leffler ir Nyderlandų vyriausybė teigia, kad ją pakankamai užtikrina reglamento 19 straipsnis. Kaip ir Prancūzijos vyriausybė, jie mano, kad teismas turi teisę nustatyti terminus atsižvelgdamas į atitinkamų šalių interesus ir, be kita ko, leisdamas adresatui pasiręgti gynybai. Dėl proceso vilkinimo, kurį sukelia būtinybė ištaisyti vertimo nebuvimą, Nyderlandų vyriausybė teigia, kad jis iš esmės yra nenaudingas ieškovui, o ne adresatui atsakovui.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 37 Būtina konstatuoti, kad reglamento 8 straipsnis nenumato teisinių pasekmių adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad jis parengtas ne valstybės narės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba.
- 38 Tačiau kitos reglamento nuostatos, antroje ir nuo šeštos iki devintos konstatuojamosiose dalyse nurodytas tikslas užtikrinti greitą ir veiksmingą dokumentų įteikimą bei šio reglamento 5 ir 8 straipsniuose numatytos galimybės neversti dokumento į valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybinę kalbą veiksmingumas pateisina aplinkybę, kad dokumento negaliojimo nesukelia tai, jog adresatas atsisako jį priimti dėl to, kad

parengtas ne minėta kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, ir, kita vertus, patvirtina galimybę ištaisyti vertimo nebuvimą.

- 39 Pirmiausia reikėtų konstatuoti, kad jokia reglamento nuostata nenumato, jog atsisakymas priimti dokumentą dėl minėto 8 straipsnio nesilaikymo padaro šį dokumentą negaliojantį. Atvirkščiai, nors reglamentas nedetalizuoja konkrečių atsisakymo priimti dokumentą pasekmių, bent kelios iš jo nuostatų leidžia manyti, kad vertimo nebuvimas gali būti ištaisytas.
- 40 Pavyzdžiui, reglamento 8 straipsnio 2 dalies nuoroda „kurių vertimo reikalaujama“ žymi tai, kad adresatas gali reikalauti vertimo ir nuo šio momento siuntėjas gali ištaisyti šį vertimo nebuvimą išsiųsdamas reikalaujamą vertimą. Ši nuoroda iš tikrųjų skiriasi nuo reglamento 6 straipsnio 2 ir 3 dalių sąvokos „perduota informacija“, vartojamos visai perduodančios agentūros informacijai, perduotai gaunančiajai agentūrai, o ne tam tikroms jos dalims žymėti.
- 41 Taip pat įteikimą arba neįteikimą patvirtinančioje tipinėje įteikimo formoje, parengtoje pagal reglamento 10 straipsnį, atsisakymas priimti dokumentą dėl jame pavartotos kalbos įrašytas ne kaip galimas neįteikimo motyvas, bet kaip atskira dalis. Tai leidžia daryti išvadą, kad atsisakymas priimti dokumentą neturi būti laikomas neįteikimu.
- 42 Kita vertus, jei būtų nebegalima ištaisyti situacijos, atsiradusios dėl tokio atsisakymo, būtų pakenkta siuntėjo teisėms, nes jis niekada nepriimtų rizikos įteikti neišversto akto, kartu kvestionuojant reglamento veiksmingumą ir būtent tas jo nuostatas, kurios yra susijusios su dokumentų vertimu bei padeda įgyvendinti greito dokumentų perdavimo užtikrinimo tikslą.

- 43 Priešingai tokiam aiškinimui, negalima pritarti teiginiui, kad atsisakymo priimti dokumentą pasekmės turėtų būti nustatytos pagal nacionalinę teisę. Šiuo atžvilgiu negalima pagrįstai remtis Konvencijos aiškinamosios ataskaitos komentarais, minėtu Teisingumo Teismo sprendimu *Lancray* arba reglamento *travaux préparatoires*.
- 44 Iš tikrųjų, jei klausimas, ar pripažinti principinę galimybę ištaisyti vertimo nebuvimą, būtų paliktas atsakyti pagal nacionalinę teisę, tai kliudytų bet kokiam reglamento vienodam taikymui, nes neatmestina, jog valstybės narės šiuo klausimu numato skirtingus sprendimus.
- 45 Taip pat ir Bendrijai naują kryptį numatantis Amsterdamo sutarties tikslas sukurti laisvės, saugumo bei teisingumo erdvę ir nuostatų, leidžiančių imtis priemonių teismo bendradarbiavimo užsienio elementą turinčių civilinių bylų srityje perkėlimas iš ES sutarties į EB sutartį patvirtina valstybių narių valią priskirti tokias priemones Bendrijos teisės sistemai ir kartu patvirtinti jų nepriklausomo aiškinimo principą.
- 46 Taip pat reglamento, o ne iš pradžių Komisijos pasiūlytos direktyvos formos pasirinkimas patvirtina Bendrijos teisės aktų leidėjo šio reglamento nuostatų tiesioginiam ir vienodam taikymui priskiriamą svarbą.
- 47 Iš to matyti, kad nors prieš Amsterdamo sutarties įsigaliojimą priimtos Konvencijos aiškinamojoje ataskaitoje pateikiami komentarai yra naudingi, jais negalima remtis ginčijant nepriklausomą reglamento aiškinimą, įtvirtinantį vienodas pasekmes atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad jis parengtas ne valstybės narės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės

narės kalba. Taip pat reikėtų pažymėti, kad minėtame sprendime *Lancray* nurodyta Teisingumo Teismo praktika aiškina kitokio pobūdžio teisės aktą, kuriuo, skirtingai nuo reglamento, nesiekama įtvirtinti dokumentų įteikimo Bendrijoje sistemos.

- 48 Galiausiai dėl Vokietijos vyriausybės išvadų, padarytų remiantis komentatoriaus aprašytais *travaux préparatoires*, pakanka pažymėti, kad tariama valstybių narių delegacijų valia nebuvo įtraukta net į paties reglamento tekstą. Iš to darytina išvada, kad šiais tariamais *travaux préparatoires* negalima remtis ginčijant nepriklausomą reglamento aiškinimą, kuriuo siekiama užtikrinti jo nuostatų veiksmingumą vienodai taikant Bendrijoje atsižvelgiant į jo tikslą.
- 49 Aiškinant reglamentą taip, kad jis numato galimybę ištaisyti vertimo nebuvimą kaip vienodą pasekmę atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad jis parengtas ne valstybės narės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, nepažeidžiama nacionalinės teisės ir nacionalinio teismo svarba. Iš tikrųjų, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, nesant Bendrijos nuostatų, kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatytos ieškinių, skirtų užtikrinti iš tiesioginio Bendrijos teisės veikimo kylančių asmenų teisių apsaugą, procesinės taisyklės (žr., pavyzdžiui, 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Rewe*, 33/76, Rink. p. 1989, 5 punktą).
- 50 Tačiau Teisingumo Teismas patikslino, kad šios taisyklės negali būti mažiau palankios už tas, kurios susijusios su iš nacionalinės teisės sistemos kylančiomis teisėmis (lygiavertiškumo principas), ir kad Bendrijos teisės suteiktų teisių įgyvendinimas dėl jų negali tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr. minėto sprendimo *Rewe*, 5 punktą; 1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Palmisani*, C-261/95, Rink. p. I-4025, 27 punktą ir 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Edis*, C-231/96, Rink. p. I-4951, 34 punktą). Šiuo atžvilgiu, kaip

savo išvados 38 ir 64 punktuose pažymėjo generalinė advokatė, vadovaudamasis veiksmingumo principu nacionalinis teismas turi taikyti savo vidaus teisės sistemoje numatytas procesines taisykles, tik jei jos nepaneigia reglamento buvimo pagrindo ir jo tikslo.

- 51 Iš to išplaukia, kad jei reglamentas nenumato tam tikrų faktinių aplinkybių pasekmių, nacionalinis teismas iš principo turi taikyti savo nacionalinę teisę prižiūrėdamas, kad būtų užtikrintas visiškas Bendrijos teisės veiksmingumas, o tai gali lemti tai, jog prireikus jis turi netaikyti šiam veiksmingumui kliūtį sudarančios nacionalinės teisės normos arba aiškinti tik vidaus situacijai parengtą nacionalinės teisės normą taip, kad ji būtų taikoma nagrinėjamai užsienio elementą turinčiai situacijai (žr., pavyzdžiui, 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, Rink. p. 629, 16 punktą; 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, Rink. p. I-2433, 19 punktą; 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Courage et Crehan*, C-453/99, Rink. p. I-6297, 25 punktą ir 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Muñoz et Superior Fruiticola*, C-253/00, Rink. p. I-7289, 28 punktą).
- 52 Nacionalinis teismas taip pat turi siekti užtikrinti nagrinėjamos bylos šalių teises, konkrečiai tariant, šaliai dokumento adresatei – galimybę turėti pakankamai laiko pasirengti gynybai, o šaliai dokumento siuntėjai – teisę nepatirti neigiamų pasekmių, pavyzdžiui, skubaus proceso metu atsakovui neatvykus į posėdį, atsisakius priimti neišverstą dokumentą grynai proceso vilkinimo ir akivaizdžiai piktnaudžiavimo tikslais, jei įrodoma, kad šio dokumento adresatas supranta perduodančios valstybės narės kalbą, kuria parengtas minėtas dokumentas.
- 53 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog reglamento 8 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad dokumento adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad šis dokumentas parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, siuntėjas turi galimybę ištaisyti šią situaciją išsiųsdamas prašomą vertimą.

Dėl antrojo klausimo

54 Antruoju klausimu, pateiktu tuo atveju, jei reglamento 8 straipsnis būtų išaiškintas taip, kad vertimo nebuvimo ištaisyti negalima, siekiama sužinoti, ar atsisakymas priimti dokumentą panaikina įteikimo teisinės pasekmes.

55 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į pirmąjį klausimą, nėra reikalo atsakyti į antrąjį klausimą.

Dėl trečiojo klausimo

56 Trečiuoju klausimu, pateiktu tuo atveju, jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, per kokį terminą ir kokių būdu vertimas turi būti pateiktas dokumento adresatui ir ar galimybei ištaisyti vertimo nebuvimą taikoma nacionalinė procesinė teisė.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

57 Dėl termino, per kurį turi būti ištaisytas vertimo nebuvimas, Nyderlandų ir Portugalijos vyriausybės nurodo reglamento 7 straipsnio 2 dalį. Jos mano, kad vertimas turi būti išsiųstas per kuo trumpesnę terminą ir vieno mėnesio terminas laikytinas pagrįstu.

- 58 Dėl vertimo išsiuntimo terminų poveikio Nyderlandų vyriausybė teigia, kad bet kuriuo atveju, net jei adresatas pagrįstai atsisakė priimti dokumentą, aplinkybės dėl reglamento 9 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyto termino laikymosi poveikis turi išlikti galiojanti. Komisija pažymi, kad įteikimo datos bus nustatomos pagal minėtą 9 straipsnį. Adresato atveju bus atsižvelgta tik į išverstų dokumentų įteikimo datą, o tai paaiškina to paties reglamento 9 straipsnio 1 dalies žodžius „nepažeidžiant 8 straipsnio“. Pareiškos davėjo atveju datą liktų nustatyti pagal 9 straipsnio 2 dalį.
- 59 Prancūzijos vyriausybė primena, kad teismas turi turėti teisę nustatyti procesinius terminus taip, kad adresatui būtų suteikta galimybė pasirengti gynybai.
- 60 Dėl vertimo siuntimo būdo G. Leffler bei Prancūzijos ir Portugalijos vyriausybės mano, kad vertimas turi būti perduodamas pagal reglamento reikalavimus. Nyderlandų vyriausybė, atvirkščiai, teigia, kad perdavimas gali būti vykdomas neformaliai, tačiau siekiant išvengti bet kokių nesusipratimų pageidautina vengti tiesioginio siuntimo adresatui iš perduodančiosios agentūros ir verčiau perduoti per gaunančiąją agentūrą.
- 61 *Berlin Chemie* mano, kad jei Teisingumo Teismas nuspręstų, jog galima išsiųsti vertimą, dėl teisinio saugumo užtikrinimo reikėtų suvienodinti šios galimybės pasekmes atsižvelgiant į reglamento tikslus.

Teisingumo Teismo atsakymas

- 62 Nors reglamento 8 straipsnyje nėra konkrečios nuostatos dėl taisyklių, kuriomis reikėtų vadovautis ištaisant situaciją, kai atsisakyta priimti dokumentą dėl to, kad jis

parengtas ne įteikimo vietos valstybine kalba ar kita adresatui suprantama kilmės valstybės narės kalba, reikia konstatuoti, jog bendrieji Bendrijos teisės principai ir kitos reglamento nuostatos leidžia pateikti nacionaliniam teismui tam tikrus nurodymus, siekiant reglamento veiksmingumo.

- 63 Teisinio saugumo sumetimais reglamentas turi būti aiškinamas taip, kad vertimo nebuvimas turi būti ištaisytas jame numatytais būdais.
- 64 Kai perduodančioji agentūra informuojama, jog adresatas atsisakė priimti dokumentą dėl vertimo nebuvimo, ji, prireikus išklausiusi ieškovą, turi ištaisyti šią situaciją išsiųsdama vertimą per kuo trumpesnį terminą, kaip tai matyti iš reglamento 4 straipsnio 1 dalies. Šiuo klausimu, kaip siūlo Nyderlandų ir Portugalijos vyriausybės, vieno mėnesio terminas, skaičiuojant nuo dienos, kai perduodančioji agentūra gavo informaciją apie atsisakymą, gali būti laikomas tinkamu, tačiau nacionalinis teismas gali nustatyti šį terminą atsižvelgdamas į aplinkybes. Ypač reikėtų atsižvelgti į aplinkybę, kad tam tikri dokumentai gali būti neįprastai didelės apimties arba kad jie turi būti išversti į kalbą, į kurią verčiančių vertėjų nėra daug.
- 65 Vertimo išsiuntimo poveikį įteikimo datai reikia nustatyti taikant analogiją su dvigubos datos sistema, įtvirtinta reglamento 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse. Siekiant išsaugoti reglamento veiksmingumą, būtina iš tikrųjų siekti, kad skirtingų šios bylos šalių teisės būtų apsaugotos kuo geriau ir subalansuotai.
- 66 Įteikimo data gali būti svarbi ieškovui, pavyzdžiui, tuomet, kai įteikiamas dokumentas yra ieškinio pareiškimas, kuris turi būti perduotas per imperatyviai nustatytą terminą arba kuris nutraukia senaties termino eigą. Be to, kaip buvo

nurodyta šio sprendimo 38 punkte, reglamento 8 straipsnio 1 dalies nesilaikymas nesukelia įteikimo negaliojimo. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikia pripažinti, kad datos atžvilgiu ieškovas privalo turėti teisę pasinaudoti pradinio įteikimo poveikiu, jei jis nedelsdamas ištaisė situaciją dėl dokumento, per kuo trumpesnę terminą išsiųsdamas vertimą.

67 Tačiau įteikimo data gali būti svarbi ir adresatui, ypač dėl to, kad nuo jos skaičiuojamas terminas pasinaudoti teise į priešiškinį arba pasirengti gynybai. Dokumento adresato veiksminga apsauga reikalauja atsižvelgti tik į datą, nuo kurios jis galėjo ne tik susipažinti, bet ir suprasti įteiktą dokumentą, t. y. vertimo gavimo datą.

68 Nacionalinis teismas turi atsižvelgti ir apsaugoti nagrinėjamos bylos šalių interesus. Taigi pagal analogiją su reglamento 19 straipsnio 1 dalies a ir b punktais, jei dokumentą atsisakyta priimti dėl to, kad jis parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba šio dokumento adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba ir atsakovas neatvyksta, teismas turi sustabdyti bylą, kol paaiškės, kad situacija dėl ginčijamo dokumento ištaisyta išsiuntus vertimą ir kad tai įvyko laiku, leidžiančiu atsakovui pasirengti gynybai. Tokia pareiga kyla ir iš Reglamento Nr. 44/2001 26 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto principo, o jos laikymosi patikrinimas yra išankstinė sprendimo pripažinimo sąlyga pagal to paties reglamento 34 straipsnio 2 punktą.

69 Siekdamas išspręsti su vertimo nebuvimo ištaisymo būdu susijusias problemas, nenumatytas reglamente, kaip jis išaiškintas Teisingumo Teismo praktikoje, nacionalinis teismas turi, kaip nurodyta šio sprendimo 50 ir 51 punktuose, taikyti savo nacionalinę procesinę teisę prižiūrėdamas, kad būtų užtikrintas visiškas reglamento veiksmingumas atsižvelgiant į jo tikslą.

70 Be to, reikėtų priminti, kad jei nacionaliniame teisme iškeliamas su reglamento aiškinimu susijęs klausimas, jis gali šiuo atžvilgiu pateikti klausimą Teisingumo Teismui pagal EB 68 straipsnio 1 dalies sąlygas.

71 Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad:

- reglamento 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad šis dokumentas parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, ši situacija gali būti ištaisyta išsiunčiant dokumento vertimą reglamente numatytu būdu ir per kuo trumpesnę terminą,

- siekdamas išspręsti su vertimo nebuvimo ištaisymo būdu susijusias problemas, nenumatytas reglamente, kaip jis išaiškintas Teisingumo Teismo praktikoje, nacionalinis teismas turi taikyti savo nacionalinę procesinę teisę prižiūrėdamas, kad būtų užtikrintas visiškas minėto reglamento veiksmingumas atsižvelgiant į jo tikslą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

72 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse 8 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, jog šis dokumentas parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, siuntėjas turi galimybę ištaisyti šią situaciją išsiųsdamas prašomą vertimą.
2. Reglamento Nr. 1348/2000 8 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad adresatui atsisakius priimti dokumentą dėl to, kad šis dokumentas parengtas ne valstybės, į kurią kreipiamasi, valstybine kalba arba adresatui suprantama perduodančios valstybės narės kalba, ši situacija gali būti ištaisyta išsiunčiant dokumento vertimą Reglamente Nr. 1348/2000 numatytu būdu ir per kuo trumpesnę terminą.

Siekdamas išspręsti su vertimo nebuvimo ištaisymo būdu susijusias problemas, nenumatytas Reglamente Nr. 1348/2000, kaip jis išaiškintas Teisingumo Teismo praktikoje, nacionalinis teismas turi taikyti savo nacionalinę procesinę teisę prižiūrėdamas, kad būtų užtikrintas visiškas minėto reglamento veiksmingumas atsižvelgiant į jo tikslą.

Parašai.